भूतो यथा—'चिन्ताभिः स्तिमितम्—' इत्यादि (१७८ पृ.) शापाद्यथा—'तां जानीयाः—' इत्यादि (१२३ पृ.) [2]संभ्रमो दिव्यमानुषनिर्घातोत्पातादिजः। यथा—विक्रमोर्वश्यामुर्वशीपुरूरवसोः।

[3]अत्र पूर्वरागोक्तानामभिलाषादीनामत्रोक्तानां चाङ्गासौष्ठवादीनामपि दशानामुभयेषामप्युभयत्र संभवेऽपि चिरंतनप्रसिद्ध्या विविच्य प्रतिपादनम्।

अथ करुणविप्रलम्भः—

यूनोरेकतरस्मिन्गतवति लोकान्तरं पुनरलभ्ये।
विमनायते यदैकस्तदा भवेत्करुणविप्रलम्भाख्यः॥२०९॥

यथा कादम्बर्यां पुण्डरीकमहाश्वेतावृत्तान्ते।

पुनरलभ्ये शरीरान्तरेण वा लभ्ये तु करुणाख्य एव रसः।

अत्यन्तसखित्वमित्यत्र पृथक् प्रियसखित्वोपादानम्। प्रियतमगमने गन्तुमारब्धा वलयादयः सख्योचितं कर्म कुर्वन्ति। त्वमपि प्रियस्य सुहृद्भवसीति तवापि गमनं न्याय्यमित्याह—गन्तव्ये सतीति। अत्रेयमुक्तिरनुभावः। अश्रुपातहृत्तापव्यङ्ग्यो विवादो व्यभिचारिभावः। प्रियतम आलम्बनम्। नायिकाया रतिज्ञे सामाजिके रसोत्पत्तिः॥ **तां जानीया इति**। प्रोषितभर्तृकाया नायिकाया उदाहरणमिदम्। **दिव्यो** विद्युदुल्कादिः। **मानुषो** मर्त्यलोकभवो भूकम्पादिः। **निर्घात** इति नाभसोपलक्षणम्। **उत्पातोऽनिष्टसूचको** देवकृतः प्रकृतिविपर्यासः। आदिना उन्मादादिपरिग्रहः। **उर्वशीपुरूरवसोरिति**। उर्वशी हि पुरा मित्रावरुणशापान्मनुष्यलोकं प्राप्य पुरूरवसो गृहे 'यदि भवन्तं सुरतसमयातिरिक्तसमये नग्नं पश्यामि तदा त्वामहं त्यक्ष्यामि, मम मेषद्वयं भवता रक्षणीयम्' इति नियमं कृत्वा स्थिता। तदनन्तरं देवैरन्धतमसे मेषद्वयमपहृतम्। तच्छ्रुत्वा पुरूरवाः ससंभ्रमेण वस्त्रमपरिधायैव खड्गपाणिर्मेषापहर्तुः पश्चाद्धावितः। एतस्मिन्नन्तरे विद्युद्भिस्तं नग्नमवलोक्योर्वशी स्वर्गं गतेति ग्रन्थस्य वर्तुलार्थः। अत्र देवकृतमेषापहरणरूपदिव्योत्पातेन पुरूरवसः संभ्रमः, तेनोर्वश्या भिन्नदेशवृत्तित्वम्॥ **उभयत्र** पूर्वरागे प्रवासे च॥ करुणविप्रलम्भमाह—**यूनोरिति**। विमनायते शोकव्याकुलचित्ततया विलापं कुरुते। **पुनरलभ्य इति**। रतेर्नाशाद् उत्कटशोकसंभवाच्च करुणाख्यो

---

1. संभ्रम इत्यादिफक्किकायां कारिकाभ्रमोन कार्यः।

---

१. ग-पुस्तके तु 'किं गतेन यदि सा न जीवति प्राणिति प्रियतमा तथापि किम्। इत्युदीक्ष्य नवमेघमालिकां न प्रयाति पथिकः स्वमन्दिरम्॥' इत्युदाहरणम्. २. 'संभ्रमः—' इत्यादिः '—वसोः।' इत्यन्तः पाठो नास्ति ग-पुस्तके. ३. 'अत्र—' इत्यादि फक्किका ग-पुस्तके 'स्मरदशा इह॥ २०६॥' इति श्लोकादग्रे दृश्यते. ४. 'विप्रलम्भः' इति क-ग-पुस्तकयोर्नास्ति.